

Chefsjustitieombudsmannen
Erik Nymansson

Göteborgs universitet har brustit i saklighet och opartiskhet i samband med en utställning

Beslutet i korthet: Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen ska förvaltningsmyndigheter iaktta saklighet och opartiskhet. Redan risken för att andra kan uppfatta att detta inte görs är tillräckligt för att handlandet ska kunna anses strida mot grundlagens krav. Det aktuella ärendet föranleddes av att en studentförening vid HDK-Valand, som är en institution inom Göteborgs universitet, arrangerade en utställning som gav uttryck för solidaritet med Palestina och kritik av Israel. I anmälan till JO framhölls att HDK-Valand hade tillåtit att de allmänna delarna av dess lokaler översvämmades med politiska budskap och att man kunde få intryck av att myndigheten stod bakom dessa. ChefsJO konstaterar att en myndighet inte kan stå bakom de aktuella budskapen och samtidigt sägas iaktta saklighet och opartiskhet. Enligt chefsJO ankommer det, i ett fall som det aktuella, på myndigheten att det klargörs att det som framförs inte är uttryck för något myndighetens egna ställningstagande. I det här fallet var omständigheterna enligt chefsJO sådana att detta inte klargjordes. ChefsJO anser att det har funnits en risk för att utomstående skulle kunna uppfatta det som att HDK Valand – och i förlängningen universitetet – stod bakom det framförda. Universitetet får därmed anses ha brustit i saklighet och opartiskhet och kan därför inte undgå kritik.

Anmälan

I en anmälan till JO förde AA, som företrädare för Judiska Centralrådet, fram klagomål mot Göteborgs universitet och uppgav i huvudsak följande.

HDK-Valand, som är en institution inom Göteborgs universitet, har tillåtit att de allmänna delarna av dess lokaler översvämmas med starkt israelkritiska och även antisemitiska budskap. Att så sker hade inte varit möjligt utan samtycke från ledande befattningshavare. Såväl studenter som lärare och besökare får därmed intrycket att myndigheten står bakom budskapen. I vart fall har myndigheten inte gjort några försök att balansera eller nyansera budskapen. Intrycket blir därmed att det är myndigheten som står bakom, eller i vart fall aktivt godkänner, budskapen. Det kan ifrågasättas om myndigheten uppfyller kravet på saklighet och opartiskhet enligt 1 kap. 9 § regeringsformen (RF).

I anmälan hänvisades till ett antal bilder i ett reportage av en nättidning. Ett antal av dessa bilder har tagits in som bilaga till detta beslut.

Utredning

Sedan JO tagit del av reportaget som anmälaren hänvisade till begärde JO att Göteborgs universitet skulle yttra sig över anmälan och särskilt beröra frågan om hur myndighetens agerande har förhållit sig till 1 kap. 9 § RF.

Yttrande från Göteborgs universitet

Universitetet, genom rektor BB, anförde i huvudsak följande.

HDK-Valand är en institution inom Konstnärliga fakulteten. I februari 2025 uppmärksammades institutionens ledning på ett studentupprop kopplat till konflikten i Gaza. Kort därefter genomfördes en studentdriven utställning, som del av uppropet, i Galleri Tripp. Det är ett av fem gallerier som drivs av fakultetens studentkår (Konstkåren). HDK-Valand driver inte gallerierna utan upplåter endast lokaler och ytor till Konstkåren i syfte att studenterna ska träna sina färdigheter i att ställa ut konstnärliga arbeten.

Galleri Tripp ligger i ett trapphus som är låst dygnet runt för externa besökare och därmed med begränsad tillgång för allmänheten. Utställningen var inte en del av utbildningen och hade, i likhet med övriga studentutställningar som arrangeras genom Konstkåren utanför utbildningen, inte föregåtts av handledning, förhandsgranskning eller godkännande. Den utgjorde ett konstnärligt och politiskt ställningstagande från en studentgrupp.

Efter publicering av en nättidningsartikel, medverkade HDK-Valands prefekt i intervjuer i syfte att förmedla korrekt information och institutionens hållning. I samband med detta publicerades även information och tydliggörande i andra kanaler.

Utställningen har, i enlighet med interna rutiner, inte granskats eller föranlett något aktivt ställningstagande avseende budskapen från institutionens sida. Att inte tillåta studentutställningar med anledning av att utställningen rörde ett konstnärligt och politiskt ställningstagande och som var en del av ett upprop gentemot institutionen och universitetet, hade varit en avvikelse från befintliga rutiner. Det bedömdes ha kunnat stå i strid med kraven på saklighet och opartiskhet samt eventuellt begränsat studenternas yttrandefrihet. HDK-Valands ledning bedömer att institutionen har agerat i enlighet med grundläggande principer för yttrandefrihet, akademisk och konstnärlig frihet samtidigt som man respekterat principen om saklighet och opartiskhet.

Vad avser hur universitetet har uppfattats utifrån så har företrädare från institutionen efter nättidningens publicering – exempelvis i artikel i en morgontidning den 4 mars – framfört till media att det rör sig om en studentdriven utställning och att det inte är ledningens roll att godkänna utställningar i galleriet. Rektor har vid ett flertal tillfällen uttalat sig om universitetets hållning i relation till studentprotesterna och kriget i Gaza. Rektor har vid dessa tillfällen uttalat att universitetets uppgift är att bedriva utbildning och forskning samt att universitetet ska stå fritt från påtryckningar. Varken

studenter, medarbetare eller samhället i stort kan kräva att universitetet som myndighet tar ställning i specifika frågor.

Sammanfattningsvis bedömer universitetet att institutionen har agerat i enlighet med såväl regeringsformens krav som övrig tillämplig lagstiftning.

Underyttranden från HDK-Valand

I två underyttranden från HDK-Valand uppgav institutionen genom prefekten i korthet följande.

Gallerigruppen, som består av studenter utsedda av Konstkåren, sköter utställningarna. Galleriytorna kan jämföras med verkstäder där studenterna tränar sina färdigheter i konsten att ställa ut sina arbeten. Gallerierna har funnits under lång tid och är en viktig del av en konstskola. Galleri Tripp är för en intern publik. Vid särskilda evenemang kan delar av allmänheten bli inbjudna. Till skillnad från utställningar inom ramen för utbildningen fanns det inte någon dialog kring innehållet med t.ex. handledare.

Det är en del av institutionens ordinarie verksamhet att upplåta lokaler till den lokala demokratiskt uppbyggda studentföreningen, dvs. Konstkåren, för bland annat galleriverksamhet. Institutionen anser således att 1 kap. 13 § högskoleförordningen (1993:100) är tillämplig i den aktuella situationen.

Uppropet med tillhörande utställning satte fokus på konstnärlig frihet, akademisk frihet samt yttrandefrihet, och att det på en konstnärlig högskola måste ges utrymme för olika perspektiv. Att i det skedet gå in och hindra studenterna att genomföra utställningen innan den ägt rum var inte en framkomlig väg för institutionen. Det är universitetets roll att kunna lyfta och diskutera aktuella frågor. Institutionen delar universitetets hållning att uppgiften är att bedriva utbildning samt forskning och att det saknas mandat att uttala utrikespolitiska uppfattningar eller driva utrikespolitiska frågor.

Det finns anslag som välkomnar öppenhet och dialog. Av dessa framgår också att uttryck som uppfattas som intoleranta, stör kärnverksamheten eller påverkar studie- och arbetsmiljön kommer att tas ner. Utöver den allmänna uppförandekoden, finns det inte några skriftliga rutiner eller överenskommelser avseende gallerierna och förhållandet mellan institutionen och Konstkåren. Det finns dock ett värde i att ta fram sådana.

Utställningen var tidsbegränsad mellan den 21 februari och den 10 mars, vilket framgick av de affischer som sattes upp under veckan. Avsändarna var en studentgrupp inom institutionen.

Parallellt med utställningen hade det satts upp en affisch i de gemensamma lokalerna, av vilken det framgick att ett 60-tal anställda på institutionen hade skrivit under ett upprop syftandes bl.a. till att samarbeten med vissa israeliska institutioner skulle avbrytas.

Rättsliga utgångspunkter

Enligt 1 kap. 9 § RF ska förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet bl.a. iaktta saklighet och opartiskhet (objektivitetsprincipen).

Grundlagsbestämmelsen omfattar inte bara hur en sak rent faktiskt har handlagts och vilka verkliga skäl som ligger bakom ett beslut eller annat handlande från en myndighet, utan även hur en myndighets eller en tjänstemans agerande har uppfattats är av betydelse. Man talar därför ibland om en subjektiv och en objektiv sida av bestämmelsen. Med den subjektiva sidan menas hur myndigheten själv anser sig ha agerat, medan den objektiva sidan avser hur myndighetens agerande kan uppfattas utifrån. Redan risken för att andra kan uppfatta att saklighet och opartiskhet inte iakttas är alltså tillräckligt för att handlandet ska kunna anses strida mot grundlagens krav. Myndigheter, och dess företrädare i tjänsten, bör således agera på ett sätt som inte ger intryck av att de är osakliga eller partiska. (Se Bull och Sterzel, Regeringsformen – en kommentar, [2023, JUNO], s. 57 och bl.a. JO 2020/21 s. 515, dnr 7815-2018.)

Av 2 kap. 1 § första stycket 1 RF framgår att var och en gentemot det allmänna är tillförsäkrad yttrandefrihet, definierad som frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor.

Enskilda myndighetsanställda har yttrandefrihet. Myndigheter som sådana har dock inte en sådan frihet. När det kommer till en myndighets uttalanden eller framställningar som görs på det allmännas vägnar kan myndigheten alltså inte resonera i banor som för tankarna till exempelvis forskarens eller konstnärens frihet. Med andra ord kan en myndighet inte härleda befogenheter ur regler som uppställts för att tillförsäkra medborgarna yttrandefrihet gentemot det allmänna. I stället gäller bl.a. kravet på saklighet och opartiskhet som påtagligt beskär möjligheten att göra uttalanden på det allmännas vägnar. Detta hindrar dock inte att en myndighet med stöd i dess verksamhetsuppdrag lämnar utrymme för enskilda aktörer, och ger dessa stor frihet att framföra åsikter m.m. Under förutsättning att det klargörs att det som framförs inte är uttryck för något myndighetens ställningstagande, begränsar objektivitetsprincipen inte den möjligheten på annat sätt än att myndigheten har ett ansvar för att helheten är balanserad och vederhäftig. (Se JO 2011/12 s. 605, dnr 5127-2009.)

JO har i flera beslut uttalat att en skola inte är att anse som en allmän plats, och att yttrandefriheten inte innefattar någon rätt för medborgare – eller en sammanslutning av sådana – att få tillträde till en skola för att där sprida ett budskap (se bl.a. JO 2008/09 s. 396, dnr 4192-2006). Grundlagarnas skydd för yttrandefriheten hindrar som utgångspunkt inte heller att det allmännas företrädare, i lokaler där det allmänna svarar för verksamheten, reglerar i vad mån olika typer av budskap får spridas. Sådana regler måste dock vara generella till sin karaktär och får inte diskriminera mellan olika enskilda framställningar på grund av deras innehåll. (Se JO 2010/11 s. 619, dnr 1248-2008.) Vid ställningstaganden i dessa frågor måste således beaktas den övergripande bestämmelsen i 1 kap. 9 § RF.

En myndighet har vidare att agera inom de ramar lagstiftningen ställer upp för dess särskilda uppdrag. Enligt 1 kap. 1–6 §§ högskolelagen (1992:1434) gäller för universitet och högskolor bl.a. följande.

De statliga lärosätenas huvuduppgifter är att bedriva dels utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet, dels forskning och konstnärlig forskning samt utvecklingsarbete. I uppgiften ingår även att samverka med det omgivande samhället för ömsesidigt utbyte och att verka för att den kunskap och kompetens som finns vid högskolan kommer samhället till nytta. Som en allmän princip ska gälla att den akademiska friheten ska främjas och värnas.

Av 1 kap. 13 § högskoleförordningen framgår att en högskola under vissa förutsättningar är skyldig att låta en demokratiskt uppbyggd förening för studenter vid högskolan använda undervisningslokalerna vid en sammankomst som föreningen anordnar för sina medlemmar, om sammankomsten hålls för upplysning, meningsyttring eller annat liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk. Den som av föreningen har bjudits in för att medverka vid sammankomsten får inte vägras tillträde till möteslokalerna.

Bedömning

Inledning

Jag har i huvudsak begränsat min granskning till frågan om Göteborgs universitet har agerat i enlighet med objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § RF.

Inledningsvis vill jag dock behandla en annan fråga, nämligen den om HDK-Valand har haft en skyldighet eller ens en rätt att upplåta sina lokaler till studentföreningen.

Frågan om upplåtandet av lokaler

Det fanns inte någon skyldighet att upplåta lokalerna

HDK-Valand har gjort gällande att 1 kap. 13 § högskoleförordningen är tillämplig i den aktuella situationen och att högskolan således har haft en skyldighet att upplåta lokalerna.

Skyldigheten för en högskola att, enligt 13 §, upplåta lokaler är begränsad till undervisningslokaler. Vid lärosäten med en praktisk inriktning – såsom konstskolor – måste begreppet undervisningslokaler anses ha en vidare innebörd än mer traditionella lokaler för undervisning såsom föreläsningssalar och seminarierum. Vid en konstskola utgör t.ex. verkstäder undervisningslokaler. För elever vid en sådan skola är det en viktig del i utbildningen att presentera och ställa ut konstnärliga verk. Även gallerier måste därför anses utgöra undervisningslokaler.

Normalt sett utgör ett trapphus, en foajé eller något annat motsvarande utrymme inte en undervisningslokal. I förevarande fall har dock trapphuset vid återkommande tillfällen använts som ett galleri. Vid angivna förhållanden får

trapphuset alltså anses utgöra en undervisningslokal och därmed omfattas av bestämmelsens tillämpningsområde.

För att 1 kap. 13 § högskoleförordningen ska vara tillämplig förutsätts emellertid att det är fråga om en sammankomst som föreningen anordnar för sina medlemmar. Det är enligt bestämmelsen visserligen möjligt att bjuda in vissa bestämda personer för att medverka som t.ex. föreläsare. Det finns emellertid inte någon skyldighet för en högskola att låta föreningen använda lokalerna till sammankomster för andra än medlemmar eller för t.ex. sammankomster med öppet tillträde där även en obestämd krets av personer får delta.

När det gäller sammankomster för framförande av konstnärliga verk torde syftet i regel vara att visa upp verken för en bredare publik. Det kan därför framstå som något förvånande att även sådana sammankomster måste begränsas till föreningens medlemmar för att förordningen i denna del ska vara tillämplig. Med detta sagt konstaterar jag dock att ordalydelsen i 13 § inte ger utrymme för någon annan slutsats än att kravet om att det ska vara fråga om en sammankomst som föreningen anordnar för sina medlemmar också gäller vid framförande av konstnärliga verk.

Utredningen visar att utställningen har varit tillgänglig för i vart fall samtliga studenter samt lärare och annan personal vid institutionen. Till följd av detta kan sammankomsten inte sägas ha anordnats för Konstkårens medlemmar. Någon skyldighet för HDK-Valand att upplåta lokalerna enligt 1 kap. 13 § högskoleförordningen har därmed inte förelegat.

HDK-Valand hade rätt att upplåta lokalerna

Det förhållandet att det inte har funnits någon skyldighet att upplåta lokalerna innebär dock inte att detta skulle ha varit otillåtet. Den tidigare nämnda bestämmelsen i högskoleförordningen talar i stället för att statliga lärosäten som utgångspunkt har en möjlighet att upplåta sina lokaler till studenter för denna typ av verksamhet. I samma riktning talar det förhållandet att ett aktivt förenings- och kulturliv med ett livfullt meningsutbyte alltid har varit ett naturligt och viktigt inslag på universitet och högskolor. Att möjliggöra exempelvis studentutställningar genom att upplåta lokaler kan inte heller sägas vara främmande för lärosätenas verksamhet eller det uppdrag som framgår av högskolelagen. HDK-Valand har alltså haft rätt att upplåta lokaler till den aktuella studentföreningen.

Det saknades riktlinjer och detta utgör en brist

Om ett lärosäte väljer att upplåta sina lokaler för t.ex. studentföreningar måste detta ske på ett objektivet och förutsebart sätt. Detta innebär bl.a. ett ansvar att tillse att dessa behandlas utifrån sakliga urvalskriterier. Det kan därför vara lämpligt att ha fastställda riktlinjer för hur urvalet och hanteringen i övrigt ska ske. Sådana riktlinjer innebär också att det blir tydligare för såväl allmänheten som lärosätets personal och elever vad som gäller. De riktlinjer som fastställs

måste vara generella till sin karaktär och får inte lämna utrymme för ovidkommande hänsyn (jfr t.ex. JO 2016/17 s. 671, dnr 5221-2014).

Det är enligt min mening en brist att det inte har funnits tydliga riktlinjer för nyttjandet av galleriytorna samt förhållandet mellan HDK-Valand och Konstkåren, än mindre skriftliga sådana. I linje med vad institutionen har anfört i sitt yttrande anser jag att det vore lämpligt att ta fram sådana.

Utgångspunkter för min prövning av om Göteborgs universitet har agerat i enlighet med objektivitetsprincipen i 1 kap. 9 § RF

HDK-Valand anser att det är fråga om en konstutställning. Universitetet har beskrivit det som ett konstnärligt och politiskt ställningstagande i form av en studentutställning. Det finns inte anledning för mig att göra någon egen bedömning av detta. En annan sak är att utställningen för många utomstående torde ha uppfattats främst som en politisk manifestation.

Som framgår av bilagan till detta beslut och övrig utredning har det på olika ytor och våningsplan utplacerats ett stort antal banderoller, plakat, kartor och andra föremål med olika budskap. Yttrandena är av varierande karaktär men i princip samtliga ger uttryck för solidaritet med Palestina och kritik av Israel. Utan att gå in närmare på innehållet kan jag konstatera att budskapen är av den karaktär att en myndighet inte kan stå bakom dessa och samtidigt sägas iakttä saklighet och opartiskhet.

Utredningen ger inte stöd för att HDK-Valand stod bakom de framförda uttrycken. Myndigheten har således inte på ett subjektivt sätt brutit mot objektivitetsprincipen. Det återstår dock att pröva den objektiva sidan av objektivitetsprincipen, dvs. hur myndighetens agerande kan uppfattas utifrån. Som nämnts kan redan risken för att andra kan uppfatta att saklighet och opartiskhet inte iakttas vara tillräckligt för att handlandet ska kunna anses strida mot grundlagens krav.

Med anledning av vad som anförts i ärendet vill jag redan här understryka att HDK-Valand har samma skyldighet att iakttä objektivitetsprincipen i förhållande till studenter och anställda som institutionen har gentemot andra. Som utgångspunkt saknar det i sammanhanget därför betydelse om det som framförs, i det här fallet en utställning, är tillgängligt för allmänheten eller inte.

Om utställningen är tillgänglig endast för en begränsad krets, som är införstådd med vem som är avsändare, skulle man i ett fall som det aktuella visserligen kunna hävda att risken för att någon ska uppfatta myndigheten som avsändare minskar. Med hänsyn till sociala medier och den potentiellt stora spridningen en upptagning kan få har ett sådant resonemang begränsad betydelse. Det räcker i princip med att någon besökare lägger upp en bild eller film från utställningen för att denna ska få spridning till andra sammanhang och en betydligt vidare krets, som inte är införstådd med sammanhanget och som därmed riskerar att få uppfattningen att myndigheten är avsändare. Detta är således något en

myndighet numera närmast har att räkna med och som manar till särskild tydlighet.

Med utgångspunkt i det jag har redovisat ovan och uppgiften att det är fråga om en utställning driven av studenter, utom ramen för deras utbildning, gör jag följande överväganden.

Frågan om budskapens avsändare

Det ankommer på myndigheten att avsändaren klargörs

När en myndighet på aktuellt sätt har lämnat utrymme för andra att framföra åsikter ankommer det på myndigheten att det klargörs att det som framförs inte är uttryck för något myndighetens egna ställningstagande (jfr JO 2011/12 s. 605, dnr 5127-2009).

Många gånger är det en självklarhet att det som framförs inte är ett uttryck för något ställningstagande från en myndighets sida. Det torde t.ex. vara fallet då det på en konstskola är fråga om utställning av konstnärliga verk i en traditionell gallerilokal med angivande av den konstnär som utfört verket. I ett sådant fall krävs normalt sett inte några ytterligare klargöranden.

I det här fallet var omständigheterna dock inte sådana att det framstod som självklart att det inte rörde sig om något myndighetens ställningstagande.

Det fanns en risk för att det kunde uppfattas som att HDK-Valand stod bakom utställningen

Utställningen har bestått av ett stort antal banderoller m.m. med olika mer eller mindre politiska budskap. Flera våningar i ett trapphus har tagits i anspråk för detta. Även om jag är medveten om att lokalen tidigare har använts för utställningar, ökar den valda utställningsytan risken för oklarhet i ovan nämnt avseende. Av utredningen framgår inte heller att utställningen var tydligt avgränsad.

Till detta kommer att det i anslutning till utställningen hade anslagits ett brev, som ett 60-tal ur personalen vid institutionen har undertecknat. I detta tar undertecknarna, likt utställarna, tydlig ställning för Palestina. Att vissa anställda har satt upp ett sådant anslag är visserligen i sin ordning, men det ökar onekligen risken för missförstånd i fråga om vem avsändaren till de övriga likartade budskapen faktiskt är.

Enligt min mening fanns en risk för att det i vart fall utifrån kunde uppfattas som att HDK-Valand stod bakom utställningen. Vad som möjligen skulle kunna tala för motsatt slutsats är främst de anslag som institutionen har omnämnt.

På en skylt med överrubriken Openess & dialogue angavs ”On this wall, many voices are heard. We welcome that. Messages that express intolerance, disrupt core activities or affect the study/work environment will be removed”. Detta anslag kan förstås som ett tydliggörande av att meddelanden på den eller de väggar där anslaget är uppsatt inte är något som myndigheten ställer sig

bakom. Anslaget kan också förstås primärt som ett besked om vilka typer av meddelanden som tas bort. Det har inte framgått om det rör sig om en eller flera skyltar, var dessa är placerade och om de tar sikte på galleriet i fråga. Om något tyder utredningen snarare på att dessa skyltar inte avsåg galleriet. Oavsett hur det förhåller sig i detta avseende står det klart att den aktuella utställningen inte har varit begränsad till en vägg eller något som kan likställas med en sådan. Betydelsen av detta anslag blir mot denna bakgrund begränsad.

Därutöver fanns en affisch för en ”Exhibition take-over” i Galleri Tripp med överskriften ”HDK-Valand for Palestine”. Denna överskrift kan tolkas på olika sätt men i brödtexten anges bl.a. att det är fråga om att studentrörelsen ska ta över galleriet. Det förhållandet att initiativet till utställningen kommer från studenter och att den drevs av studenter säger dock inget i sig om huruvida även HDK-Valand ställde sig bakom det som förmedlades eller inte. Vidare framgår det inte tydligt var dessa affischer har varit placerade eller hur pass synliga de har varit. De affischer som kan urskiljas på de bilder som förekommer i utredningen är inte väl synliga. I ett fall är affischen placerad på ena sidan av en uppställd dörr och i ett annat fall på insidan av en toalettdörr. Om man skulle mena att dessa av studenter uppsatta affischer var ändamålsenliga för att klargöra att det var fråga om en studentutställning som institutionen inte stod bakom, så har det onekligen funnits mer lämpliga och åskådliga ytor för deras placering.

HDK-Valand har vidare angett att företrädare för institutionen i efterhand har uppgett att det var fråga om en studentdriven utställning och att det saknas mandat för institutionen att driva utrikespolitiska frågor. Eftersom detta har skett först en inte obetydlig tid efter utställningens öppnande har det inte någon betydelse för frågan om hur utställningen initialt har kunnat uppfattas.

Utifrån de omständigheter som jag redogjort för ovan menar jag sammantaget att det har funnits en risk för att utomstående skulle kunna uppfatta det som att HDK-Valand – och i förlängningen Göteborgs universitet – stod bakom det framförda. Detta torde särskilt gälla för personer som inte är införstådda med att trapphuset också används som galleri och som dessutom inte har återkommande kontakt med institutionen. Det förhållandet att delar av utställningen bestod i kritik mot universitetet förändrar inte denna bedömning.

Enligt min mening har myndigheten sålunda brustit i saklighet och opartiskhet. Göteborgs universitet kan därför inte undgå kritik.

Avslutande kommentarer

Hur en myndighet som upplåter sina lokaler till annan ska gå tillväga för att leva upp till objektivitetsprincipen får avgöras från fall till fall, men det bör som utgångspunkt inte fordra några särskilt betungande insatser. I ett fall som det förevarande skulle man exempelvis kunna tänka sig utplacering av otvetydiga och väl synliga anslag i själva utställningslokalerna av vilka det framgår att det rör sig om en studentutställning samt att de åsikter som uttrycks är studenternas

egna och inte något myndighetens egna ställningstagande. I vissa fall kan detta också behöva kommuniceras i andra kanaler såsom exempelvis via myndighetens hemsida eller på annat sätt. Det väsentliga är att myndighetens ståndpunkt utifrån sett står klar.

Jag noterar att universitetet centralt, genom rektor, vid flera tillfällen – däribland innan utställningen – har klargjort lärosätets roll och uttalat att universitetet inte ska ta ställning i frågor som de nu aktuella. Detta är naturligtvis positivt men sådana klargöranden riskerar att urholkas i de fall de enskilda institutionerna inte agerar med samma tydlighet.

Jag vill avslutningsvis understryka att det är helt avgörande för allmänhetens förtroende för myndigheter att det inte råder någon tvekan om att de iakttar saklighet och opartiskhet. Den grundlagsfästa objektivitetsprincipen ställer höga krav på myndigheterna i detta avseende och jag förutsätter att universitetet i sin helhet kommer att agera med större tydlighet i liknande frågor i framtiden.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av chefsJO Erik Nymansson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Per Samuelsson har föredragit ärendet och byråchefen Dan Johansson har deltagit i beredningen.

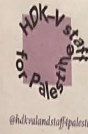
Bilaga – Fotografier

*This letter will be directed to and used in
dialogue with the leadership of HDK-Valand*

HDK-Valand Staff in Solidarity with Palestine: Call for collective action and responsibility

@hdkvaland.staff@palestine

If silence is complicity in times of blatant human rights violations, how can HDK-Valand use its voice to take action in response to this specific moment? Will we be mere witnesses to the genocide on Gaza's children and adults? To the strategic destruction of its educational, health, humanitarian and civil infrastructures, the targeting of its journalists, poets, academics and health and humanitarian workers?

Today all universities in Gaza have been damaged or destroyed. The ongoing genocide, as well as the violent oppression in the West Bank and East Jerusalem, is not a "Palestinian issue" alone, but a strategic attack on the fundamental values of freedom, dignity, and justice for all, which free democratic universities are built on. Given historical precedent concerning such institutional silencing, we, as an educational institution, must speak up and fight for these values.

Universities have been active in crucial liberation struggles across historical moments. The democratic tradition of student activism has been an important force for historical and contemporary change. For a number of years, HDK-Valand has championed anti-colonial and decolonial practices. When Russia invaded Ukraine in 2022, HDK-Valand and the University of Gothenburg took a public stand in support of students and colleagues in need, a stance which arose from an institutional commitment to democracy and free speech. Any attempt to pass off these actions as ministerial mandates would be a grave degradation of our institutional principles and a misinterpretation of the rule of law regarding academic and artistic freedom in democratic societies.

HDK-Valand is proud to have students and researchers from all over the world and diverse backgrounds. Among us are those who bear a heavy emotional toll of past generations' experiences of war, ethnic cleansing or genocide, as well as those who have directly experienced the traumas of war. For the past year and a half, staff and instructors have met with and tried to support students with wounds ripped open by current events. These collective experiences need to be tended to with a deep, compassionate, and unwavering institutional commitment to "Never again – for anybody, anywhere".

Anti-semitism, islamophobia and racism are on the rise, which escalate incidents of racist terror in Sweden and affect our students and classrooms. Also, the increasing anti-Palestinian rhetoric and the accelerating restrictions on free speech across the globe, remind us that the violation of human rights anywhere impacts us all, everywhere.

We stand in solidarity with our colleagues, students, fellow artists, and activists in Palestine. We stand with our colleagues, students, fellow artists, and activists in Israel and across the globe who have opposed their institutions' complicity in the genocide on Palestinians, despite the violent personal costs of such resistance. As staff at HDK-Valand, we will continue to work collectively for a responsible and active institution where arts and education are not complicit in systems of oppression. In line with the Gothenburg Student Council, Göteborg University Research network for Palestine, academic freedom and solidarity (GUPAS), GU Students for Palestine, and HDK-Valand Students for Palestine, we therefore call for our institution to take the following actions:

1. Public Statement: HDK-Valand issues a public statement condemning the genocidal violence, apartheid and illegal occupation of Palestinian people, affirming protection of human dignity and the right to self-determination.

2. Global Responsiveness: End collaborations with Israeli institutions that contribute to violations of international law and human rights. Guided by institutions such as the International Court of Justice (ICJ), HDK-Valand should develop strategies that respond to global challenges, ensuring transparency and strong academic leadership.

3. Student Rights: Uphold students' right to form and express opinions freely, including students' influence on decisions about the university's international collaborations, with regard to ethical and human rights principles. Aligning with the UN recommendations for universities regarding free speech at Palestinian solidarity protests.

4. Student and Staff Well-being: Provide the necessary support to help students, staff and researchers affected by global conflicts for a holistic continuation of their studies and artistic work.

5. Research Ethics: Strengthen regulations for research ethics to ensure academic and artistic freedom. Introduce support for all staff, students and researchers affected by global conflicts, ensuring their well-being and academic progress.

6. Support for Palestinian Education: Implement special support measures such as scholarships for Palestinian researchers and students, ensuring their safety and the continuity of their education and research.

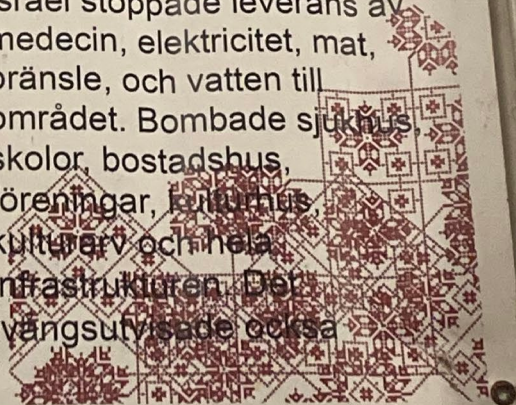
Signed by Staff of HDK-Valand:

We invite all staff to join this call

2018	2021	2022	2023
vastra em. 2018 Människor i Gaza samlas i stora fredliga demonstrationer vid stängsel mellan Gaza och Israel, The Great March of Return. De demonstrerar mot ockupationen och för rätten att återvända till de områden varifrån deras familjer fördrevs 1948. Israel möte demonstranterna med 	palestinier dödas, varav barn. 2021	där 47 människor dödas bland dem 16 barn. 2022	Vapenstrider mellan israeliska armén och palestinska krigare resulterade i ca 1400 israeler dödades och 200 fängslades i Gaza. Den israeliska armén attackerade Gaza och begick folkmord. Bomberade tusentall hus på civila huvudet. Mer än 50 000 palestinska civila inklusive 20 000 barn dödades. Många andra ligger fortfarande under sina bomberades hus. Israel stoppade leverans av medicin, elektricitet, mat, bränsle, och vatten till området. Bombade sjukhus, skolor, bostadshus, föreningar, kulturhus, kulturarv och hela infrastrukturen. Det tvångsutvisade också

vestine

stina